

Bakalářská práce

Interpretace multikulturního dědictví města Liberec

Studijní program:

B7505 Vychovatelství

Studijní obor:

Pedagogika volného času

Autor práce:

Libuše Haberland Jahodová

Vedoucí práce:

Mgr. A. Lucrezia Škaloudová Puchmajerová,
Ph.D.

Katedra primárního vzdělávání

Liberec 2023

Zadání bakalářské práce

Interpretace multikulturního dědictví města Liberec

<i>Jméno a příjmení:</i>	Libuše Haberland Jahodová
<i>Osobní číslo:</i>	P18000054
<i>Studijní program:</i>	B7505 Vychovatelství
<i>Studijní obor:</i>	Pedagogika volného času
<i>Zadávací katedra:</i>	Katedra primárního vzdělávání
<i>Akademický rok:</i>	2019/2020

Zásady pro vypracování:

Cíle:

- vytvoření programu pro školní družiny a kluby, následné realizování a vyhodnocení programu.

Požadavky:

- vytvořit prezentaci a realizovat uvědomělou procházku, přibližující město Liberec.
- realizaci vyhodnotit, případně navrhnout změny v programu.

Metody:

- smíšený evaluační plán využívající test, pozorování a rozhovory s vybranými respondenty, šetření a teorie, vyhodnocení – reflexe.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

Jazyk práce:

tištěná/elektronická

čeština

Seznam odborné literatury:

BRUNTON, P., 2012. Duše a umění. Liberec: Santal. ISBN 978-80-85965-90-2.

KAŠPAR, R., 2004. Kniha o Liberci. Liberec: Dialog. ISBN 80-86761-13-4.

RAIMANOVÁ, I., 2008. Socha a město Liberec 1969. Vyd. 1. Liberec: Spacium. ISBN 9788087213001.

SPOUSTA, S., 1996. Metody a formy výchovy ve volném čase. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-1275-7.

ŘEHÁČEK, Marek. *Liberecké zajímavosti*. Ilustroval Petr POLDA. Liberec: Petr Polda, 2009-. ISBN 978-80-903056-2-5.

SPOUSTA, Vladimír. *Metody a formy výchovy ve volném čase: kultura a umění ve výchově*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1275-7.

Vedoucí práce:

Mgr. A. Lucrezia Škaloudová Puchmajerová,
Ph.D.

Katedra primárního vzdělávání

Datum zadání práce:

1. května 2020

Předpokládaný termín odevzdání: 1. prosince 2021

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

PhDr. Jana Johnová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. března 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala paní magistře Lucrezii Škaloudové Puchmajerové, Ph.D., za vedení mé bakalářské práce. Vaše odborné rady a podpora byly nepostradatelné při dokončení tohoto dokumentu. Rovněž bych chtěla vyjádřit vděk své rodině a přátelům za jejich nekonečnou podporu během mého studia.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá vývojem edukačního programu pro školní družiny a kluby v Liberci, který prostřednictvím procházek a aktivit seznamuje děti s městským uměním a historií. Program kombinuje teoretické znalosti o městském umění a historii s praktickými aktivitami, posilujíc kreativitu a kritické myšlení mladých lidí. Hlavními cíli práce jsou vytvoření a hodnocení programu zaměřeného na využití městských soch a památek pro vzdělávání dětí. Práce představuje inovativní přístup ke vzdělávání, zdůrazňuje význam veřejného umění a historických památek v edukaci a ukazuje potenciál multikulturního dědictví v rámci vzdělávání.

Klíčová slova: edukační program, městské umění, historie Liberce, kreativita, kritické myšlení, kulturní dědictví, multikulturní vzdělávání.

Anotation

The bachelor thesis focuses on developing an educational program for school clubs and groups in Liberec, which introduces children to urban art and history through walks and activities. The program merges theoretical knowledge about urban art and history with practical activities, enhancing the creativity and critical thinking of young people. The main objectives of the thesis are the creation and evaluation of a program aimed at using urban sculptures and monuments for children's education. The work represents an innovative approach to education, emphasizing the importance of public art and historical landmarks in educational contexts and demonstrating the potential of multicultural heritage in education.

Keywords: educational program, urban art, history of Liberec, creativity, critical thinking, cultural heritage, multicultural education.

Obsah

Úvod.....	8
1 Výchova a pedagogika ve volném čase.....	10
1.1 Teorie výchovy	10
1.2 Význam výchovných programů pro děti a mládež	11
1.3 Principy tvorby výchovných programů	12
1.3.1 Jak navrhovat programy pro školní družiny a kluby	12
1.3.2 Zapojení multikulturního aspektu do programu	13
1.4 Propojení teorie s praxí v multikulturním vzdělávání	16
1.5 Teoretický rámec pro evaluaci vzdělávacích programů	18
1.5.1 Přehled evaluačních modelů.....	18
1.5.2 Aplikace teorií na vzdělávací programy.....	18
1.6 Potenciální dopady a význam programu	19
1.7 Návrhy na budoucí výzkum a aplikaci programu.....	20
1.8 Struktura vybrané skupiny dětí.....	21
2 Multikulturní dědictví města Liberec – historický přehled a kulturní vývoj	22
2.1 Rozbor památek a soch města Liberec	23
2.2 Koncept Socha a město.....	32
3 Empirická část.....	34
4 Podrobný popis navrženého programu.....	34
4.1 Struktura programu.....	34
4.2 Návrh jednotlivých kroků vzdělávací aktivity.....	35
4.2.1 Úvodní sezení.....	35
4.2.2 Edukační Procházka	36
4.2.3 Pracovní listy.....	38
4.2.4 Kreativní workshop	39
4.2.5 Druhá procházka	40
4.3 Postup realizace programu.....	41
4.4 Metody evaluace a sběr dat	44
4.5 Otázky v rámci testů	45
Závěr.....	47
Použité zdroje.....	49

Seznam obrázků

Obrázek 1: Liberecká knihovna.	24
Obrázek 2: Divadlo F. X. Šaldy.....	26
Obrázek 3: Liberecká radnice.	27
Obrázek 4: Lampa Edison	28
Obrázek 5: Valdštejnské domky.	29
Obrázek 6: Galerie Lázně.....	30
Obrázek 7: Severočeské muzeum.....	31

Úvod

Bakalářská práce představuje významný přínos v oblasti pedagogiky a kulturního vzdělávání. Tento dokument se zaměřuje na vytvoření, realizaci a vyhodnocení edukačního programu pro školní družiny a kluby, který prostřednictvím procházek a aktivit v Liberci přibližuje dětem městské umění a historii.

Hlavní myšlenkou práce je propojení teoretických znalostí o městském umění a historii s praktickými aktivitami, které umožní dětem prožít a pochopit kulturní dědictví města Liberec na vlastní kůži. Program se snaží podporovat kulturní povědomí, kreativitu a kritické myšlení mezi mladými lidmi a zároveň rozvíjet jejich schopnost vnímat a ocenit rozmanitost a bohatství městského prostředí.

Program bude sestaven tak, aby zahrnoval několik klíčových komponent. Mezi ně patří interaktivní pracovní listy, které se zaměří na historii a význam soch a památek v Liberci. Dále budou součástí programu vzdělávací procházky po městě, během kterých se děti seznámí s významnými sochami a památkami. Program také zahrnuje kreativní workshopy a diskuse, které podporují reflexi a osobní interpretaci získaných zkušeností. Tyto aktivity jsou navrženy tak, aby posílily pochopení dětí o kulturním dědictví města a rozvíjely jejich schopnosti kritického myšlení a kreativity.

Tato bakalářská práce představuje inovativní přístup k vzdělávání, spojující kulturní dědictví s interaktivním učením. Záměrem je podnítit zájem o lokální historii a kulturu mezi mladší generací a posílit jejich spojení s městem Liberec. Práce zdůrazňuje význam veřejného umění a historických památek jako nástrojů pro výchovu a vzdělávání.

V této bakalářské práci jsou stanoveny dva hlavní cíle. Prvním cílem je vytvoření a hodnocení edukačního programu zaměřeného na využití městských soch a památek pro vzdělávání dětí, který má za cíl nejen informovat o historii a kultuře, ale také rozvíjet jejich sociální dovednosti a kreativitu. Druhý cíl spočívá v určení dopadu programu na účastníky, sledování změn ve znalostech o umění, historii a kultuře města.

Pro dosažení těchto cílů je v práci využita kombinace kvalitativních a kvantitativních výzkumných metod, včetně analýzy literatury, případových studií a pozorování. Práce také zahrnuje praktickou část ve formě vývoje, implementace a návrhu hodnocení edukačního programu, což umožňuje aplikovat teoretické poznatky v reálném podání.

Dokument představuje unikátní příležitost pro hlubší pochopení významu kulturního dědictví v kontextu městského vzdělávání a jeho potenciálu ve formování informované, kreativní a kulturně citlivé mladé generace. Téma práce bylo vybráno na základě osobního zájmu autora, který pracuje jako vychovatel ve školní družině a dlouhodobě se zajímá o kulturní a historické aspekty města Liberec. V průběhu své práce autor pozoroval, že děti často nemají dostatečné informace o městě, ve kterém žijí, což vedlo k zamyšlení nad tím, jak efektivně zlepšit jejich znalosti a porozumění lokálnímu dědictví. Tato práce představuje snahu o propojení pedagogické praxe s teoretickým výzkumem, s cílem najít způsoby, jak obohatit edukační programy a zároveň přispět k rozvoji kulturního povědomí u mladší generace.

1 Výchova a pedagogika ve volném čase

Níže uvedené podkapitoly pojednávají o multidisciplinárním přístupu k výchově, který integruje pedagogické, psychologické a sociologické aspekty. Hlavním zaměřením je podpora osobnostního rozvoje a seberealizace dětí a mládeže skrze široké spektrum neformálních a nezávislých vzdělávacích aktivit. Kapitola se věnuje také důležitosti sociální interakce a rozvoje společenských dovedností, které jsou nezbytné pro rozvoj empatie a vzájemného porozumění mezi různými kulturami. Dalším klíčovým tématem je význam výchovných programů pro děti a mládež v rámci jejich celkového rozvoje, kde se klade důraz na rozvoj sociálních dovedností, kreativity a respektu k rozmanitosti. Závěr kapitoly se zaměřuje na principy tvorby výchovných programů pro školní družiny a kluby, s důrazem na analýzu potřeb cílové skupiny a vytváření atraktivních a vzdělávacích aktivit, které podporují aktivní zapojení a osobní rozvoj.

1.1 Teorie výchovy

Teorie výchovy ve volném čase představuje multidisciplinární přístup, který integruje pedagogické, psychologické a sociologické aspekty výchovy. Výchova ve volném čase je považována za klíčovou součást celkového rozvoje dětí a mládeže, srovnatelnou s formálním vzděláváním. Tato oblast se zaměřuje na rozvoj osobnosti a sociálních dovedností prostřednictvím širokého spektra neformálních a nezávislých vzdělávacích aktivit (Skarupská, 2016). Důraz je kladen na rozvoj kreativity, sociální interakce, fyzické kondice a emocionální pohody.

Jedním z hlavních cílů výchovy ve volném čase je podpora osobnostního rozvoje a seberealizace. Tento typ výchovy umožňuje jedincům rozvíjet své schopnosti a zájmy mimo formální vzdělávací struktury, a to prostřednictvím různých aktivit, jako jsou umělecké, sportovní, rekreační a kulturní programy (Balvín & Hnutí, 2013). Aktivity ve volném čase nabízejí dětem a mládeži možnost učit se tak, jak je to pro ně přirozenější a méně strukturované, což podporuje jejich spontánní učení a rozvoj.

V rámci teorie výchovy ve volném čase je také kladen důraz na sociální interakci a rozvoj společenských dovedností. Aktivity, jako jsou skupinové sporty nebo umělecké projekty, poskytují příležitosti pro spolupráci, týmovou práci a rozvoj sociálních dovedností (Spousta et al., 1994). Tato sociální interakce je klíčová pro rozvoj empatie, vzájemného porozumění a respektu k rozdílným názorům a kulturám.

Dalším důležitým aspektem výchovy ve volném čase je podpora zdravého životního stylu. Sportovní a rekreační aktivity nabízejí dětem a mládeži možnost udržovat fyzickou kondici a rozvíjet zdravé životní návyky. Tyto aktivity také podporují psychickou pohodu a pomáhají v prevenci různých zdravotních problémů (Palouš & Svobodová, 2011).

V kontextu kulturní společnosti, jakou je Liberec, může být výchova ve volném čase využita k posilování kulturního povědomí a porozumění. Kulturní a umělecké programy, které reflektují různorodost města, mohou hrát klíčovou roli v podpoře dialogu a vzájemného respektu (Jedlička, 2014).

1.2 Význam výchovných programů pro děti a mládež

Význam výchovných programů pro děti a mládež ve smyslu neformálního vzdělávání je neoddelitelnou součástí jejich celkového rozvoje, jež doplňuje a rozšiřuje formální školní vzdělání. Tyto programy, zahrnující široké spektrum aktivit od uměleckých až po sportovní, se zaměřují na rozvoj sociálních dovedností, kreativity, získávání nových znalostí a respektu k rozmanitosti, což jsou klíčové aspekty pro vyvážený rozvoj osobnosti mladých lidí.

Sociální dovednosti a interpersonální vztahy, které jsou v rámci těchto programů rozvíjeny, poskytují dětem a mládeži bezpečné prostředí pro rozvoj komunikačních schopností, spolupráce a vyjednávacích dovedností. Tyto dovednosti jsou podle Skarupské (2016) zásadní pro rozvoj empatie a porozumění v sociálním kontextu. Výchovné programy poskytují platformu pro praktické učení těchto dovedností, což je nezbytné pro úspěšné zapojení jedinců do společnosti.

Kreativita a inovativní myšlení jsou důležité aspekty, které výchovné programy podporují prostřednictvím různých kreativních a uměleckých aktivit. Balvín a Hnutí (2013) zdůrazňují, že umožněním prostoru pro sebevyjádření a experimentování se dětem a mládeži otevírají cesty pro rozvoj kreativního myšlení a schopnosti řešení problémů.

Získávání nových znalostí a dovedností mimo tradiční školní prostředí je dalším významným přínosem výchovných programů. Spousta et al. (1994) poukazují na to, že neformální vzdělávací aktivity mohou být pro některé jedince efektivnějším a motivujícím způsobem učení. Tyto aktivity umožňují dětem a mládeži prozkoumat a rozvíjet různé oblasti zájmu, což podporuje jejich zvědavost a celoživotní učení.

V dnešním globalizovaném světě je také zásadní, aby děti a mládež rozvíjely respekt a pochopení pro kulturní rozmanitost. Palouš a Svobodová (2011) zdůrazňují význam

kulturních aktivit a osvěty v rámci výchovných programů. V součtu tedy výchovné programy pro děti a mládež představují zásadní prvek v jejich celkovém rozvoji, poskytující nejen doplňkové, ale často i nezbytné zkušenosti a dovednosti pro jejich osobní a sociální rozvoj. Tyto programy přispívají k formování vyvážených, kreativních a empatie schopných jedinců, kteří jsou připraveni efektivně interagovat v různorodém a dynamickém prostředí.

V kontextu kulturního dědictví města Liberec mohou tyto programy hrát klíčovou roli v podpoře vzájemného porozumění a respektu mezi různými kulturami. Procházky městem, které představují historické a kulturní památky, mohou být efektivním nástrojem pro posílení lokální identity a podporu multikulturního povědomí.

Vytvoření a realizace programu pro školní družiny a kluby, který se zaměřuje na interpretaci kulturního dědictví města, může poskytnout dětem cenné zkušenosti a znalosti. Vyhodnocení těchto aktivit pomocí smíšeného evaluačního plánu, včetně testů, pozorování a rozhovorů, umožní identifikovat silné stránky a oblasti pro zlepšení, což povede k efektivnějšímu a smysluplnějšímu zapojení dětí a mládeže do multikulturního prostředí města Liberec.

1.3 Principy tvorby výchovných programů

Tvorba výchovných programů pro školní družiny a kluby vyžaduje promyšlený a systematický přístup, který zohledňuje specifické potřeby a zájmy dětí a mládeže. Efektivní programy by měly být strukturovány tak, aby podporovaly rozvoj sociálních, emocionálních a kognitivních dovedností.

1.3.1 Jak navrhovat programy pro školní družiny a kluby

Při tvorbě výchovných programů pro školní družiny a kluby je nezbytné přistupovat k procesu s promyšleným a systematickým přístupem, který zohledňuje specifické potřeby a zájmy dětí a mládeže. Účinné programy by měly být strukturovány tak, aby podporovaly rozvoj sociálních, emocionálních a kognitivních dovedností.

Klíčem k úspěšnému navrhování programů pro školní družiny a kluby je hluboké pochopení potřeb, zájmů a věkových specifik cílové skupiny (Skarupská, 2016). Toho lze dosáhnout prostřednictvím analýzy, která může zahrnovat průzkumy, rozhovory a skupinové diskuse, aby bylo zjištěno, co děti a mládež zajímá a jaké typy aktivit je nejvíce oslovují.

Vytváření programů vyžaduje vyvážení mezi strukturovanými a flexibilními aktivitami. Programy by měly poskytovat jasný rámec a směr, ale zároveň by měly být dostatečně

flexibilní, aby umožňovaly adaptaci na měnící se potřeby a zájmy účastníků. Zahrnutí široké škály aktivit, které podporují různé oblasti učení a rozvoje – od tvořivých dílen po sportovní a vzdělávací aktivity – je nezbytné pro podporu aktivního zapojení a osobního rozvoje účastníků (Balvín & Hnutí, 2013).

Dalším důležitým aspektem je zapojení multikulturních a interdisciplinárních prvků do programů. Vzhledem k multikulturnímu charakteru města jako Liberec je důležité, aby programy oslavovaly a učily o rozmanitosti kultur (Skarupská, 2016). Integrace různých disciplín, jako jsou umění, věda, literatura a sport, může poskytnout bohatší a angažovanější vzdělávací zážitek.

Rovněž zapojení rodičů a komunity do výchovných programů může výrazně přispět k jejich úspěchu. Zahrnutí rodinných workshopů nebo komunitních projektů může posílit vztahy mezi školou a komunitou a zároveň podporovat větší zapojení a závazek ze strany rodin (Balvín & Hnutí, 2013).

Pro účinnost programů je rovněž klíčové průběžné hodnocení a adaptace. Pravidelné hodnocení, založené na zpětné vazbě od dětí, rodičů a vyučujících, je nezbytné pro zajištění, že programy plní své cíle a jsou relevantní pro potřeby účastníků. Toto hodnocení umožňuje průběžně upravovat a vylepšovat programy tak, aby co nejlépe vyhovovaly potřebám a zájmům dětí a mládeže.

1.3.2 Zapojení multikulturního aspektu do programu

Zapojení zmíněného aspektu do výchovných programů pro školní družiny je klíčové pro rozvíjení pochopení a respektu v rámci diverzifikované společnosti. V rámci města jako Liberec, které má bohaté kulturní dědictví, je tato integrace nezbytná pro podporu harmonického soužití a vzájemného porozumění mezi různými kulturami.

Multikulturní vzdělávání

Multikulturní vzdělávání, jak je popsáno Banks a Banks (2010), představuje integraci a reprezentaci různých kultur a perspektiv v edukačním procesu. Tento přístup klade důraz na poskytování autentických informací o různých kulturách, včetně jejich historie, hodnot a tradic. Význam rozebíraného vzdělávání spočívá ve vývoji schopnosti empatie a pochopení rozmanitosti lidských zkušeností u dětí a mládeže. Nieto a Bode (2011) zdůrazňují význam vytváření vzdělávacích prostředí, která podporují a oslavují různorodost. Tímto způsobem se učení stává inkluzivním a reaguje na různé kulturní pozadí studentů.

Gardnerova teorie mnohočetných inteligencí (Gardner, 1993) může sloužit jako základ pro vývoj vzdělávacích programů, které oslovují různé typy učení a inteligencí dětí. Tato teorie podporuje vytváření programů, které nejen představují různé kultury, ale také umožňují studentům rozvíjet své schopnosti v různých oblastech, jako jsou umění, hudba nebo tělesná výchova.

Dewey (1938) zdůrazňuje význam zkušenostního učení v procesu vzdělávání. V tomto vzdělávacím kontextu to může znamenat zapojení studentů do aktivit, které jim umožní přímo prožívat a chápat různé kultury, například prostřednictvím kulturních workshopů, výtvarných projektů nebo spolupráce s komunitními organizacemi.

Lynch (2012) navrhuje, že efektivní vedení ve školách je klíčové pro úspěch diskutovaného vzdělávání. Vedení by mělo podporovat a povzbuzovat vyučující, aby začleňovali potřebný obsah a metody do svých výukových plánů a každodenní praxe.

V souhrnu, multikulturní vzdělávání vyžaduje komplexní přístup, který zahrnuje reprezentaci různých kultur ve výukových materiálech, podporu různých učebních stylů a inteligencí a zapojení studentů do zkušenostního učení. Klíčem k úspěchu je vedení, které podporuje a povzbuzuje tyto metody v edukačním prostředí.

Kulturní aktivity a dialog

Zapojení multikulturních aktivit do výchovných programů, jak uvádějí Nieto a Bode (2011), by mělo přesáhnout povrchní představení různých kultur a mělo by se zaměřit na vytváření prostoru pro dialog a vzájemné porozumění. Kulturní workshopy, diskuse, oslavy kulturních svátků a jazykové kurzy jsou příklady aktivit, které podporují hlubší pochopení a respekt k různým kulturám.

Tato aktivita může být podpořena teorií mnohočetných inteligencí od Howarda Gardnera (1993), která zdůrazňuje důležitost rozmanitých metod vzdělávání odpovídajících různým učebním stylům a inteligencím. Například kulturní workshopy mohou zahrnovat praktické aktivity, které oslovují tělesně-kinestetickou inteligenci, zatímco jazykové kurzy mohou apelovat na lingvistickou inteligenci studentů.

Dewey (1938) zdůraznil význam zkušenostního učení, které se dá efektivně využít v rámci různých aktivit. Prohloubené pochopení různých kultur lze dosáhnout prostřednictvím aktivit, které umožňují studentům osobní zkušenosti s kulturními tradicemi

a praktikami. Například účast na tradičních festivalech nebo příprava a ochutnávka tradičních pokrmů mohou poskytnout studentům cenný vhled do jiných kultur.

Lynch (2012) zdůrazňuje, že efektivní školní vedení hraje klíčovou roli v podpoře vzdělávání. Vedoucí pracovníci ve školách by měli podporovat učitele v začleňování multikulturních aktivit do svých výukových plánů a každodenní praxe.

V konečném důsledku by tyto aktivity a dialog měly vycházet z principu respektu a ocenění rozmanitosti, podporovat empatii a porozumění mezi studenty různého kulturního pozadí a poskytovat jim příležitosti pro aktivní účast a spolupráci.

Integrace v praxi

Integrace multikulturního aspektu do výchovných programů by měla překročit hranice tradičního vzdělávání a zahrnovat interaktivní a participační metody, které aktivně zapojují děti a mládež do různorodých kulturních zážitků. Tento přístup může nabízet širokou škálu aktivit, jako jsou kulinářské workshopy, taneční a hudební workshopy, výtvarné projekty nebo jazykové kurzy, které nejen informují, ale také poskytují zábavné a praktické způsoby, jak se učit o rozmanitosti.

V rámci kulinářských workshopů se děti a mládež mohou seznámit s tradičními pokrmy z různých kultur, což jim umožňuje nejen ochutnat nové chutě, ale také se dozvědět něco o historii a kultuře, která za těmito pokrmy stojí. Taneční a hudební workshopy nabízejí možnost prozkoumat a prožít různé kulturní výrazy skrze umění. Výtvarné projekty, jako je malování, sochaření nebo řemeslné práce, umožňují studentům vyjádřit svůj vlastní kulturní vhled a zároveň se seznámit s uměleckými tradicemi jiných kultur.

Tyto aktivity mohou být podpořeny různými vzdělávacími teoriemi a metodami. Například, Deweyho (1938) důraz na zkušenostní učení může pomoci formovat tyto aktivity tak, aby byly smysluplné a interaktivní. Gardnerova (1993) teorie mnohočetných inteligencí může být využita k tomu, aby se tyto aktivity oslovily širokou škálou učebních stylů a preferencí. Nieto a Bode (2011) zdůrazňují význam zahrnutí různorodých perspektiv a zkušeností do vzdělávacích programů, což je klíčové pro podporu inkluzivního a komplexního pochopení různých kultur.

Integrace multikulturních prvků do výchovných programů představuje nejen prostředek k rozšíření znalostí a dovedností studentů, ale také příležitost k rozvoji empatie, respektu a pochopení rozmanitosti v globálním kontextu.

Reflexe a diskuse

V rámci výchovných programů je nezbytné věnovat zvláštní pozornost reflexi a diskusi, což jsou klíčové složky pro hlubší pochopení a vstřebávání kulturních zkušeností. Tento proces umožňuje dětem a mládeži nejen zpracovávat informace, ale také sdílet své myšlenky a názory na různé kultury, což je podstatné pro rozvoj kritického myšlení a interkulturních komunikačních dovedností.

Reflexe a diskuse ve výchovných programech poskytují studentům prostor pro zvážení a přehodnocení svých předsudků a názorů. Dewey (1938) zdůrazňuje význam reflexe ve vzdělávání a tvrdí, že skutečné učení nastává, když jsou studenti schopni propojit nové informace s předchozími znalostmi a zkušenostmi. Tento proces vede k hlubšímu pochopení a posiluje schopnost studentů aplikovat naučené v různých situacích.

Diskuse, která se vede ve třídě nebo skupině, nabízí studentům možnost vyjádřit své názory a poslouchat názory ostatních. Tento dialog může být obohacující, protože studenti se učí respektovat a cenit si různých perspektiv. Nieto a Bode (2011) poukazují na význam inkluzivního dialogu ve vzdělávání, který podporuje vzájemné porozumění a posiluje sociální a emocionální dovednosti studentů.

Pro podporu efektivních diskusí je důležité vytvořit vzdělávací prostředí, kde se studenti cítí bezpečně a jsou motivováni sdílet své myšlenky a názory. Gardnerova (1993) teorie mnohočetných inteligencí může poskytnout užitečný rámec pro pochopení různých způsobů, jakými mohou studenti přistupovat k diskusi a reflexi, v závislosti na jejich jedinečných učebních stylech a preferencích.

V rámci multikulturního vzdělávání je tedy reflexe a diskuse neocenitelnými nástroji, které pomáhají rozvíjet nejen akademické dovednosti, ale také sociální a emocionální schopnosti. Tyto dovednosti jsou nezbytné pro život v rozmanité a globalizované společnosti.

1.4 Propojení teorie s praxí v multikulturním vzdělávání

V této kapitole je zkoumáno, jak lze teoretické aspekty multikulturního vzdělávání implementovat v praxi v rámci navrhovaného programu. Cílem této analýzy je poskytnout konkrétní návrhy a strategie, které umožní úspěšné začlenění zmíněného typu vzdělávání do praktických vzdělávacích aktivit. Zároveň se bude klást důraz na zajištění obohaceného vzdělávacího zážitku pro účastníky programu.

Jedním z hlavních prvků vzdělávání je inkluze. Program bude aktivně usilovat o vytvoření prostředí, které podporuje a respektuje kulturní různorodost účastníků. Tento přístup se zakládá na vytváření bezpečného a otevřeného prostoru pro sdílení různých názorů a životních zkušeností (Banks & Banks, 2010). Inkluzivní vzdělávání se stane základem komunikace mezi účastníky, což umožní efektivní výměnu perspektiv a obohacení vzájemného porozumění.

Druhým důležitým aspektem vzdělávání je integrace multikulturního obsahu. Program nabídne přístup k uměleckým dílům a sochám, které reflektují různé kultury, tradice a historické kontexty. Účastníci budou povzbuzováni k tomu, aby prozkoumali a porozuměli různým kulturním vyjádřením (Banks & Banks, 2010). Tím se nejen rozšíří jejich kulturní obzor, ale také se podpoří jejich schopnost vnímat svět z různých perspektiv.

Dalším krokem bude podpora dialogu a komunikace. Toto vzdělávání zdůrazňuje otevřený dialog a aktivní komunikaci mezi účastníky. Proto budou v rámci programu pořádány diskusní skupiny, workshopy a prezentace. Tyto aktivity umožní účastníkům sdílet své myšlenky, zkušenosti a perspektivy, což povede k lepšímu vzájemnému porozumění a empatii (Gardner, 1993).

Dalším důležitým hlediskem vzdělávání je reflexe a sebereflexe. Principy tak vybízejí účastníky k zamyšlení nad svými vlastními předsudky a postoji. Program aktivně podpoří účastníky ve snaze stát se vědomějšími svých kognitivních a emocionálních reakcí na umělecká díla a kulturní rozmanitost (Banks & Banks, 2010). Tím se podpoří rozvoj kritického myšlení a otevřenosti vůči různým perspektivám.

Posledním klíčovým aspektem bude zohlednění lokálního hlediska. Program bude poskytovat informace o specifických kulturních prvcích a historických událostech spojených s uměleckými díly a sochami nacházejícími se v daném místě (Gardner, 1993). Tím se zabezpečí, že účastníci budou mít možnost hlouběji porozumět kulturním kontextům a historii regionu.

V průběhu implementace programu budou tyto teoretické aspekty multikulturního vzdělávání aktivně zapracovány do všech vzdělávacích aktivit. Cílem je vytvořit prostředí, které podporuje respekt, toleranci a otevřenost vůči různým kulturám a perspektivám. Tím bude program naplňovat svůj cíl v oblasti multikulturního vzdělávání a přispěje k obohacení a rozvoji účastníků v souladu s cíli této bakalářské práce.

1.5 Teoretický rámec pro evaluaci vzdělávacích programů

Evaluace vzdělávacích programů je nezbytná pro zajištění jejich efektivity a relevance. V rámci programů zaměřených na multikulturní dědictví, jako je ten v Liberci, je důležité zvolit správný evaluační rámec, který odráží specifické cíle a kontext programu. Tato kapitola se zaměřuje na různé metody a přístupy používané při hodnocení vzdělávacích programů a představuje přehled evaluačních modelů a teorií aplikovatelných na vzdělávací programy.

1.5.1 Přehled evaluačních modelů

V oblasti evaluace programů existují různé modely, které slouží k posouzení účinnosti a efektivity těchto programů. Následující text představuje některé z těchto modelů.

Cílově orientovaná evaluace (Stufflebeam, 2003) se soustředí na to, jak dobře program dosahuje svých předem stanovených cílů. Tento model klade důraz na měření výstupů a výsledků vzhledem k těmto cílům. Je zejména vhodný pro programy, které mají konkrétní vzdělávací nebo sociální cíle, jako je například porozumění multikulturnímu dědictví.

Dalším modelem je Formativní a sumativní evaluace (Stufflebeam, 2003). Formativní evaluace se provádí během implementace programu a zaměřuje se na identifikaci a řešení problémů v průběhu jeho provádění. Naopak, sumativní evaluace se provádí na konci programu a hodnotí jeho celkovou účinnost. Tento přístup umožňuje nejen zhodnotit výsledky programu, ale také průběžně ho vylepšovat a reagovat na vzniklé problémy.

Empowerment Evaluace zdůrazňuje důležitost zapojení všech zúčastněných stran, jako jsou studenti, učitelé a komunity, do procesu evaluace. Tento model podporuje reflexi a sebeuvědomění, což je zvláště relevantní pro programy, které se zabývají kulturou a sociálním povědomím. Důraz je kladen na posilování a aktivní účast všech zainteresovaných aktérů v hodnocení programu (Stufflebeam, 2003).

1.5.2 Aplikace teorií na vzdělávací programy

V kontextu vzdělávacích programů je zásadní aplikovat relevantní teorie, které pomohou posoudit účinnost těchto programů. Následující teorie nabízejí vhled do různých aspektů multikulturního vzdělávání a jaké jsou klíčové pro evaluaci těchto programů.

Teorie multikulturního vzdělávání, jak ji prezentovali Banks a Banks (2010), zdůrazňuje potřebu začlenění různých kultur do vzdělávacích programů. Při evaluaci těchto programů je nezbytné zvážit, do jaké míry podporují kulturní uvědomění a diverzitu. Tato teorie klade

důraz na to, jakým způsobem programy integrují různorodost kultury do vzdělávacího procesu.

Konstruktivistický přístup, který vychází z prací Palouše a Svobodové (2011), zdůrazňuje aktivní účast studentů a společenský kontext učení. Při evaluaci multikulturních vzdělávacích programů by mělo být zohledněno, jakým způsobem tyto programy podporují interaktivní učení a sociální interakci. Tato teorie klade důraz na význam spolupráce, diskuse a sdílení zkušeností mezi studenty různých kultur.

Teorie učení založeného na zkušenosti, jak ji formuloval Spousta (1996), poskytuje rámec pro hodnocení toho, zda vzdělávací programy umožňují studentům aplikovat teoretické znalosti v praktických situacích. Toto je zásadní pro jejich schopnost pochopit a respektovat kulturní dědictví. Evaluace by měla zhodnotit, do jaké míry programy umožňují studentům převést své znalosti do reálného světa a jak efektivně podporují praktickou aplikaci učiva v multikulturním kontextu.

Tímto způsobem lze tyto teorie aplikovat na multikulturní vzdělávací programy a provádět jejich evaluaci s ohledem na kulturní rozmanitost, interaktivní učení a praktickou aplikaci znalostí.

1.6 Potenciální dopady a význam programu

V následující části jsou zkoumány potenciální dopady navrhovaného programu na děti a mládež, stejně jako na komunitu města Liberec jako celku. Je zde současně diskutován významu multikulturního vzdělávání v kontextu tohoto konkrétního města.

Dopady na děti

Jedním z hlavních cílů programu je poskytnout dětem a mládeži obohacující a inspirativní vzdělávací zážitek. Skrze interakci s uměleckými díly a sochami z různých kultur mají účastníci možnost rozšířit svůj kulturní obzor, získat lepší porozumění různým kulturám a zvyšovat svoji kulturní kompetenci. To by mohlo přispět k vytvoření otevřenější a tolerantnější generace, která je schopna lépe komunikovat a spolupracovat s lidmi z různých kulturních pozadí.

Program také nabídne dětem a mládeži příležitost vyjádřit své myšlenky, názory a umělecké aspirace. To může podnítit jejich kreativitu a sebevyjádření, což je důležitý aspekt rozvoje osobnosti. Získání dovedností, jako je kritické myšlení, empatie a schopnost vidět svět z různých perspektiv, může mít dlouhodobý pozitivní dopad na jejich životy.

Dopady na komunitu města Liberec

Navrhovaný program může mít širší dopady na město Liberec a jeho komunitu. Prvním z nich je podpora kulturního dialogu a porozumění mezi různými skupinami obyvatelstva. Multikulturní vzdělávání může přispět k odstranění předsudků a stereotypů, které mohou existovat mezi různými kulturními a etnickými skupinami v městě. To by mohlo vést k větší soudržnosti a harmonii v komunitě.

Dalším důležitým aspektem je ekonomický potenciál programu. Multikulturní vzdělávání může přilákat turisty a návštěvníky, kteří jsou zajímáni o kulturní a uměleckou rozmanitost. To může mít pozitivní ekonomické dopady na město, včetně zvýšení turistického ruchu a podpory místních podniků. Význam tohoto vzdělávání v kontextu města Liberec je také důležitým hlediskem této kapitoly. Město s bohatou historií a různorodou kulturologií může těžit z programu, který aktivně podporuje kulturní rozmanitost a učí lidi ocenit různé kulturní vyjádření. To může přispět k posílení identity města Liberec jako inkluzivního a multikulturního místa.

Celkově lze říci, že navrhovaný program má potenciál mít pozitivní dopady na děti, mládež a komunitu města Liberec. Poskytuje příležitost k vzdělávání, obohacuje kulturní obzor a podporuje kulturní dialog a porozumění. V kontextu města Liberec by mohl program přispět k posílení jeho identity a hospodářskému rozvoji.

1.7 Návrhy na budoucí výzkum a aplikaci programu

Níže uvedený text pojednává o tom, jak mohou být výsledky a poznatky z teoretické části této práce využity pro budoucí realizaci programu multikulturního vzdělávání. Dále se zkoumají možné modifikace a zlepšení programu na základě zpětné vazby a výzkumu.

Výzkumné směry zahrnují:

- **Evaluace efektivity programu:** V této fázi je prováděna systémová evaluace programu s cílem zjistit, zda dosahuje stanovených cílů. Používají se kvantitativní a kvalitativní metody, včetně ankety s účastníky programu, testů kulturní kompetence a analýzy uměleckých prací, které účastníci vytvořili během programu.
- **Studium dlouhodobých dopadů:** Pracuje se na tom, jak se mění postoje, dovednosti a kulturní vnímání účastníků programu v průběhu času. To zahrnuje

dlouhodobé longitudinální studie a průzkumy, které sledují bývalé účastníky programu.

- Analýza zpětné vazby od učitelů a rodičů: Hlavním cílem je získat názory učitelů a rodičů na program a jeho dopad na děti. Tím se získávají cenné informace o tom, jak program ovlivňuje životy účastníků mimo samotné vzdělávací akce.

Pokud jde o modifikace a zlepšení programu, zahrnují:

- Pravidelný cyklus aktualizace obsahu: Multikulturní vzdělávání se neustále vyvíjí v reakci na aktuální společenské události a výzvy. Program zahrnuje pravidelný cyklus aktualizace obsahu a aktivit, aby zůstal relevantní a relevantní pro aktuální kulturní kontext.
- Zahrnutí interaktivních online prvků: Vzhledem k rostoucí důležitosti online komunikace program rozšiřuje o interaktivní online prvky, jako jsou diskusní fóra, webináře a online kurzy.
- Spolupráce s místními umělci a kulturními institucemi: Program těží z aktivní spolupráce s místními umělci, galeriemi a kulturními institucemi, což zvyšuje autentičnost a relevanci vzdělávacích aktivit.

1.8 Struktura vybrané skupiny dětí

Rozebíraný program bude zaměřen na děti ve věku 6-8 let, což je kritické období dětského vývoje. Tato věková kategorie je charakterizována rychlým růstem a vývojem, jak fyzickým, tak i kognitivním. Děti v tomto věku jsou plné energie, zvědavosti a nadšení pro nové zážitky, a program procházek nabízí ideální příležitost pro jejich rozvoj.

Důležitým aspektem organizace programu je struktura skupin, do kterých jsou děti rozděleny. Každá skupina bude sestávat z maximálně deseti dětí. Tato rozhodnutí byla učiněna s ohledem na pedagogické a bezpečnostní aspekty. Malé skupiny umožňují lepší interakci mezi dětmi, což podporuje sociální učení a vytváří prostředí, ve kterém si děti mohou více užívat venkovní aktivity. Taktéž umožňují větší pozornost a podporu od vychovatelů a zajišťují bezpečné provádění procházek.

Celkový počet dětí účastnících se programu procházek činí 50. Rozdělení těchto 50 dětí do menších skupin je klíčem k efektivnímu vedení procházek a umožňuje personalizovanou péči pro každé dítě. Zároveň tato struktura zajišťuje dodržování bezpečnostních standardů.

2 Multikulturní dědictví města Liberec – historický přehled a kulturní vývoj

Liberec, známý pro svou bohatou historii a kulturu, má své kořeny sahající do středověku. První písemná zmínka o městě pochází z roku 1352, avšak jeho význam začal stoupat zejména v 16. století, kdy se stalo centrem textilního průmyslu. Tento průmyslový rozkvět byl úzce spjat s příchodem německých obchodníků a řemeslníků, což ovlivnilo kulturní a jazykovou strukturu města (Kašpar, 2004).

V průběhu staletí se Liberec stal místem setkávání české a německé kultury. Toto multikulturní soužití bylo zvláště patrné v 18. a 19. století, kdy se město stalo významným centrem textilního průmyslu a obchodu. Německý vliv byl zřetelný v architektuře, umění a vzdělání, zatímco české kulturní a jazykové tradice zůstávaly živé mezi místním obyvatelstvem (Raimanová, 2008).

V 19. století prošel Liberec dynamickým rozvojem, díky kterému si vysloužil přezdívku „Severní Praha“. V této době bylo postaveno mnoho významných staveb, které dnes tvoří jeho architektonické dědictví. Mezi tyto stavby patří například neorenesanční radnice, divadlo a mnoho měšťanských domů, které odrážejí bohatství a prosperitu města v tomto období (Kašpar, 2004).

Průmyslová revoluce přinesla do Liberce nové technologie a inovace, což ještě více posílilo jeho postavení v textilním průmyslu. S tím souvisel i příliv pracovní síly, který zahrnoval jak české, tak německé obyvatele (Raimanová, 2008). Toto období bylo charakterizováno vzájemným ovlivňováním obou kultur ve všech aspektech života, od umění po každodenní zvyky.

V 20. století prošel Liberec mnoha proměnami, včetně období obou světových válek, které zásadně ovlivnily jeho demografickou strukturu (Kašpar, 2004). Po druhé světové válce došlo k odsunu německého obyvatelstva, což vedlo k výrazné změně v multikulturním charakteru města (Řeháček, 2009). Přesto si Liberec zachoval svůj jedinečný kulturní charakter, což je patrné na množství historických památek, uměleckých děl a kulturních institucí.

Architektura Liberce, odraz městské historie, nabízí pestrý mix stylů, které společně vytvářejí jedinečný vizuální jazyk města. V historickém centru, s úzkými uličkami a historickými budovami, je cítit duch tradiční střeoevropské městské architektury. Dominantní neorenesanční radnice, postavená v 19. století, představuje bohatství a prestiž

města během průmyslové éry. Dalším příkladem je Liberecké divadlo, které s nádechem německého neobaroka odráží bohatou kulturní a uměleckou historii města. A nejen to, vilové čtvrti, zrcadlící vliv bohatých průmyslníků, doplňují architektonickou mozaiku Liberce (Zeman, 2012).

Umělecký život města je stejně pestrý jako jeho architektura. Město je ozdobeno mnoha sochami a uměleckými instalacemi v parcích a na veřejných prostranstvích, které často reflektují místní historii a kulturu. Galerie a muzea v Liberci prezentují široké spektrum uměleckých děl, od historických sbírek po současné umění (Řeháček, 2009). Umělecké festivaly a akce, představující jak místní, tak mezinárodní umělce, jsou důležitými událostmi v městském kalendáři a nabízejí prostor pro propojení různých kultur.

Veřejná prostranství v Liberci jsou živými scénami multikulturního setkávání. Parky a zahrady nabízí klidná místa pro odpočinek a zároveň slouží jako místa konání kulturních a společenských akcí. Náměstí a pěší zóny jsou důležitými centry společenského života, kde se konají trhy, festivaly a různé veřejné akce. Multikulturní festivaly a akce, jako jsou hudební a filmové festivaly, představují různorodost kultur, které v Liberci společně žijí a tvoří tak pestrou mozaiku městského kulturního života (Řeháček, 2009).

2.1 Rozbor památek a soch města Liberec

V rámci přípravy na praktickou část bakalářské práce, která se zaměřuje na interpretaci kulturního dědictví města Liberec, je nezbytné podrobněji prozkoumat a rozdělit klíčové památky a sochy města do dvou specifických okruhů. Toto rozdělení umožní lépe pochopit a interpretovat kulturní a historické aspekty, které tyto památky reprezentují, a také usnadní organizaci a plánování praktických aktivit spojených s programem pro školní družiny a kluby.

První okruh se zaměřuje na oblast okolí radnice, která je srdcem města a klíčovým místem, kde se odráží jeho historie a kultura. Druhý okruh zahrnuje lokality mimo centrum, jako je Galerie Lázně a další významné kulturní a historické památky. Toto rozčlenění umožní hlubší pochopení toho, jak se jednotlivé památky a sochy vztahují k různým aspektům městského života a jak jsou vnímány a využívány různými skupinami obyvatel a návštěvníků města.

Okruh okolí radnice

V tomto okruhu se nachází klíčové památky a umělecká díla, která jsou nejen architektonicky a historicky významná, ale také mají hluboký význam pro kulturní

a společenský život města. Zdejší památky a umělecká díla zahrnují níže uvedená místa (Raimanová, 2008):

- 1) **Knihovna v Liberci:** Oficiálně známá jako Krajská vědecká knihovna, je důležitým kulturním a vzdělávacím centrem města. Poskytuje široký výběr literatury a zdrojů pro obyvatele a návštěvníky města, a je místem, kde se konají různé kulturní akce, jako jsou autorská čtení, výstavy, a workshopy, které odrážejí a podporují multikulturní charakter města. Její historie je úzce spojena s místem, kde dříve stála synagoga. Tato synagoga byla postavena v letech 1887-89 podle návrhu Karla Königa, ve stylu neorenesance. Měla významné umístění v urbanistickém plánu města a byla architektonicky výrazná s osmibokou věží a hlavním sálem určeným pro 340 mužských členů židovské obce. Bohužel, synagoga byla vypálena nacisty během Křišťálové noci v roce 1938 a později na jejím místě vzniklo parkoviště, nicméně v konečném důsledku zde vznikla modlitebna, která byla otevřena roku 2000 a její provoz probíhá dodnes (Janků, 2022).

Obrázek 1: Liberecká knihovna.

Zdroj: Marie Šimice.

- 2) **Hostina obrů:** Tato stavba je originální a interaktivní instalací ve veřejném prostoru, která propojuje umění s každodenním životem občanů. Autobusová zastávka "Hostina obrů" v Liberci je unikátním uměleckým dílem, jehož autorem je známý český sochař

David Černý. Dílo bylo instalováno v roce 2005 jako součást projektu "Umění pro město" a stalo se jednou z nejzajímavějších současných památek města. "Hostina obrů" je kompozicí, která zahrnuje několik prvků: obrovskou stolovou nohu, vedle které je umístěn stůl a na něm je položena obří skleněná váza. Tento prvek odkazuje na tradici sklářského průmyslu v regionu (Raimanová, 2008). Hlavní kontroverzi však vyvolává uříznutá hlava umístěná na stole. David Černý připsal na prezentaci projektu, že se jedná o „mouchu na noži v Konrádově hlavě“, což Liberečanům připomíná Konrada Henleina, který se narodil v blízkých Vratislavicích nad Nisou. Konrad Henlein byl významnou postavou v období před druhou světovou válkou a jeho odkaz je v regionu stále předmětem diskuzí. Dalšími prvky na stole jsou mucholapka podivná, která zastupuje unikátní sbírku masožravých rostlin liberecké botanické zahrady, a historický německý pivní džbán s uchem a cínovým víčkem. Tyto prvky spolu s cigaretami symbolizují různé aspekty historie a kultury regionu. "Hostina obrů" je tedy více než jen uměleckým dílem; je to také komentář k historii a kulturní identitě Liberce a jeho okolí. Toto dílo odráží Černého typický humor a jeho schopnost vyvolat veřejnou diskusi o důležitých tématech. Svou kontroverzí a odkazem na místní historii se stalo významnou součástí uměleckého a kulturního dědictví města (Řeháček, 2009).

- 3) **Divadlo F. X. Šaldy:** Liberecké divadlo, založené v roce 1881 jako Německé městské divadlo, představuje významný milník v historii města Liberec. Jeho konstrukce byla dokončena v roce 1883, a slavnostní otevření se uskutečnilo 3. října téhož roku s premiérou Weberovy opery "Der Freischütz". Tento den se stal významným pro kulturní život města (Řeháček, 2009). Umělecký význam divadla je značný, zejména díky oponě "Triumf lásky", kterou vytvořili Gustav Klimt a jeho kolegové Franz Matsch a Ernest Klimt. Tato opona, jedna z prvních zakázek tohoto rakouského umělce a jeho spolupracovníků, reprezentuje tehdy populární novorenesanci a historizující styl. Na oponě o rozměrech devět krát osm metrů je zobrazen alegorický obraz, s dominujícím svatebním motivem ve střední části a symbolikou vážného umění v popředí. Dlouhodobé působení času a prostředí však negativně ovlivnilo stav opony. Přestože byla restaurována v letech 1968 až 1969, nebylo možné ji úplně obnovit do původního stavu. Kromě opony jsou v divadle další významné umělecké prvky, jako například obraz Hanuše Schwaigra nad vchodem do hlediště nebo alegorie hudby a poezie na stropě hlediště. Divadlo stalo důležitým místem pro setkávání

milovníků umění a kultury a hraje klíčovou roli v kulturním životě Liberce. Jeho kombinace historického a uměleckého významu činí Liberecké divadlo důležitou součástí českého kulturního dědictví a symbolem města (zeman, 2012).

Obrázek 2: Divadlo F. X. Šaldy.

Zdroj: Kamil Košun.

- 4) **Meteorologický sloup před radnicí:** Meteorologický sloup v Liberci, vybudovaný v roce 1898 blízko nově postavené radnice, je dílem Wilhelma Lambrechta, významného specialisty na povětrnostní sloupy z Göttingenu. Tento sloup, umístěný na náměstí Dr. E. Beneše, má novorenesanční styl, který ladí s architektonickým stylem radnice. Jeho konstrukce spočívá v kovové budce na žulovém soklu, doplněné měřicími přístroji. Tento objekt je zapsán jako kulturní památka a je součástí památkové zóny města. Jeho vznik spadá do doby rozmachu budování veřejných meteorologických stanic na přelomu 19. a 20. století, což byl trend podporující veřejné informování o počasí a posilování společenského života (Řeháček, 2009).
- 5) **Liberecká radnice:** Radnice v Liberci je významným symbolem města a sídlem místního magistrátu. Byla postavena v roce 1602 podle plánů italského architekta Marcuse Antonia Spazio di Lancio. Později, v roce 1888, byla nahrazena novou radnicí, navrženou vídeňským architektem Franzem Neumannem, která byla dokončena v roce 1893. Budova radnice má tři věže, přičemž nejvyšší dosahuje výšky 65 metrů a je zdobena sochou lva, který symbolizuje české krále. Nad vstupním portálem je reliéf od umělce Theodora Friedla, zobrazující historii staré i nové radnice.

Interiér radnice je bohatě zdoben, s obřadní síní jako nejkrásnějším prostorem, obsahujícím dřevěné obložení, velký lustr a nástropní malbu od vídeňského malíře Andree Grolla (Brunton, 2012).

Obrázek 3: Liberecká radnice.

Zdroj: Jerry Writer.

- 6) **Kočky před NC Plaza:** Tyto sochy koček představují příklad městského umění, které přináší do ulic humor a lehkost (Řeháček, 2009). Jsou populárním místem pro fotografie a staly se milovaným prvkem městského prostoru.
- 7) **Lampa Edison:** Umělecké dílo, které slouží zároveň jako funkční lampa. Byla odhalena v roce 2009, krátce před 130. výročím vzniku použitelné žárovky. Jejím autorem je Jaroslav Róna, významný český výtvarník. Tato socha, připomínající obří žárovku a skutečně svítící, se nachází nedaleko hlavního náměstí Dr. E. Beneše v Liberci, v průchodu vedoucím k obchodnímu centru Plaza. Lampa má své místo v malém, ale frekventovaném prostoru, čímž vytváří dojem galerie. Róna byl inspirován kubistickou lampou Emila Králíčka v Praze, avšak tvary liberecké lampy s kubismem nemají mnoho společného. Socha je zhotovena z bronzového sloupu a nese velkou žárovku z oranžového skla (Zeman, 2012).

Obrázek 4: Lampa Edison

Zdroj: Petr Šimr.

- 8) **Neptunova kašna:** Neptunova kašna v Liberci, původně umístěná na místním náměstí v roce 1826, prošla řadou změn a rekonstrukcí. Po přemístění na Nerudovo náměstí a nahrazení novou kašnou v roce 1925 byla v roce 1964 prohlášena za kulturní památku. V 90. letech 20. století byla socha Neptuna odstraněna a následně restaurátory obnovena. V roce 2009 bylo rozhodnuto vrátit kašnu zpět na původní místo na náměstí Dr. E. Beneše, což se uskutečnilo v roce 2010 díky dotaci od Ministerstva kultury ČR (Raimanová, 2008).
- 9) **Valdštejnské domky:** Valdštejnské domky v Liberci, datované do konce 17. století, jsou významnou součástí městské historie. Tyto domy, umístěné v úzké Větrné uličce, jsou pojmenovány po Albrechtu z Valdštejna, přestože byly postaveny až po jeho smrti. Původně sloužily jako obydlí pro soukeníky a jeden z nich byl později přeměněn na hostinec. Po druhé světové válce hrozilo, že se domky zbourají, ale nakonec byly zachráněny a přestavěny na školní učebny, přičemž si zachovaly původní architektonický vzhled s roubeným přízemím a hrázděnými patry (Zeman, 2012).

Obrázek 5: Valdštejské domky.

Zdroj: Jaroslava Mannová.

- 10) **Socha Vulpes:** Socha Vulpes Gott, známá také jako Dratoslav von Mischling či Slávek, je umělecké dílo od Františka Skály, které bylo původně umístěno v Drážďanech. Toto čtyři tuny vážící dílo, měřící 320x70x370 cm, bylo do Liberce přemístěno v květnu 2023. Socha, inspirovaná malým psíkem z grafiky Maxe Švabinského, představuje směsici lišky a psa a svými rozměry symbolizuje odvahu a sílu. Slavnostní odhalení se konalo 18. května, kde autor vysvětlil, že socha má být poctou zvířatům, která bojují o přežití (Janků, 2022).

Okruh Galerie Lázně a další lokality

Tento okruh se věnuje památkám a uměleckým dílům, které se nachází mimo historické centrum města, ale stále hrají důležitou roli v kulturním životě Liberce. Do této kategorie spadají zaznamenané památky:

1. **Galerie Lázně:** Galerie Lázně, umístěná v historické budově bývalých městských lázní, je dnes jedním z hlavních kulturních center v Liberci. Původně zvané Městské lázně Františka Josefa I., jsou důležitou novorenesanční stavbou z počátku 20. století, navrženou architektem Peterem Paulem Brangem. Po ukončení funkce jako lázně v 80. letech prošla budova rekonstrukcí. Později byla znovuotevřena, tentokrát jako

Oblastní galerie Liberec, což představovalo zásadní změnu v jejím využití a posílilo její význam v uměleckém kontextu města. Tato galerie hostí širokou škálu uměleckých výstav, od tradičního malířství a sochařství až po moderní a experimentální umění (Zeman, 2012). Je to místo, kde se setkávají umělci, kritici, studenti umění a široká veřejnost, což vytváří dynamické prostředí pro výměnu myšlenek a podporu uměleckého dialogu. Galerie také organizuje workshopy, přednášky a kulturní akce, které propojují umění s lokální komunitou.

Obrázek 6: Galerie Lázně.

Autor: Oblastní galerie Liberec.

2. **Poliklinika v Liberci:** Poliklinika v Liberci, původně známá jako klášter voršilek, má za sebou bohatou historii. Byla založena v době, kdy se město rozrůstalo a potřebovalo nové vzdělávací a sociální instituce. Výstavbu kláštera řídil Adolf Bürger, což bylo moderní zařízení s komplexem škol, tělocvičnou a zdravotnickými zařízeními. Po druhé světové válce byl klášter státem zkonfiskován a voršilky musely objekt opustit. Následně byl přeměněn na polikliniku, která zde působila až do politických změn

v 90. letech (Kašpar, 2004). Dnes v budově funguje zdravotnické zařízení a kostel slouží pravoslavné církvi, což přispívá k udržení historického a společenského významu objektu v městském kontextu (Řeháček, 2009).

3. **Muzeum v Liberci:** Severočeské muzeum v Liberci, založené v roce 1873, rychle vyrostlo v důležitou instituci s bohatými sbírkami z Evropy i Asie, se zvláštním zaměřením na sklo a textil. Kvůli rozsáhlým fondům byla postavena speciální budova v romanticko-historizujícím stylu, navržená Fridrichem Ohmannem. Po válce muzeum absorbovalo sbírky z několika zrušených institucí (Kašpar, 2004). Dnes má muzeum několik sbírkových oddělení, včetně přírodovědy, historie, archeologie a umělecké historie, přičemž expozice byly aktualizovány po rekonstrukci v 80. letech 20. století, aby lépe prezentovaly rozmanité sbírky. Muzeum nabízí stálé i dočasné výstavy, které umožňují návštěvníkům hlouběji pochopit historii města, jeho umělecké tradice a kulturní odkaz. Edukační programy a interaktivní výstavy muzea přispívají k propagaci historického vědomí a kultury mezi mladými generacemi (Zeman, 2012).

Obrázek 7: Severočeské muzeum.

Autor: Jan Mikulička.

4. **Ďábel:** Socha Ďábla před lázněmi je zajímavým a výrazným prvkem veřejného umění v Liberci. Představuje místní pověry a mýty, které jsou silně zakořeněny v lokální kultuře a historii. Tato socha, často obklopená různými příběhy, přitahuje pozornost návštěvníků a stává se předmětem diskusí a interpretací (Raimanová, 2008).
5. **Sochy v parku restaurace ZOO:** Sochy umístěné v parku u restaurace ZOO jsou součástí dlouholeté tradice projektu "Socha a město 1968". Tyto sochy, které často pocházejí z různých období a uměleckých směrů, představují spojení historie a současnosti (Raimanová, 2008). Jsou nejen důležitými uměleckými díly, ale také představují místa setkávání pro návštěvníky parku.

Každá z těchto památek a uměleckých děl přispívá k jedinečnému charakteru Liberce a odráží jeho bohaté multikulturní dědictví. Spojením historických památek a moderního umění vytváří Liberec prostředí, kde historie, kultura a umění společně žijí a jsou dostupné všem jeho obyvatelům i návštěvníkům.

2.2 Koncept Socha a město

Koncept "Socha a město", inspirovaný úspěšnou přehlídkou výtvarného umění z roku 1969, představuje inovativní propojení veřejného umění a urbanismu, interpretujícím jedinečný způsob, jak integrace sochařských děl do městského prostředí může obohatit veřejný prostor a přispět ke kulturnímu rozvoji města. Tento projekt se zaměřuje na umístění soch na strategických místech v Liberci, což umožňuje obyvatelům a návštěvníkům města setkávat se s uměním v běžném životě a zároveň podporuje estetickou výchovu a kulturní povědomí (Raimanová, 2008).

Projekt "Socha a město" je zaměřen na podporu vizuálního umění a zapojení veřejnosti do dialogu o umění a veřejném prostoru. Sochy jsou umístěny tak, aby byly přirozeně integrovány do městského prostředí, a tím vytvářely harmonii s okolním prostředím. Cílem je, aby sochy nebyly vnímány jen jako izolované umělecké objekty, ale aby byly součástí každodenního života lidí a obohacovaly městský prostor (Raimanová, 2008).

Projekt je často výsledkem spolupráce mezi městem Liberec, místními umělci a kulturními institucemi. Tato spolupráce zajišťuje, že každé umělecké dílo je pečlivě vybráno a jeho umístění je promyšleno tak, aby bylo v souladu s okolním prostředím a přinášelo do něj nový pohled nebo interpretaci (Raimanová, 2008). Výběr děl je také způsobem, jak podporovat místní umělce a zároveň přinášet do města rozmanité umělecké styly a formy (Zeman, 2012).

Integrace soch do městského prostoru má významný dopad na estetickou a kulturní atmosféru města. Tento projekt nejen že zkrášluje veřejný prostor, ale také vytváří platformu pro veřejnou interakci s uměním a podporuje kulturní dialog a vzdělávání. Sochy v městském prostředí mohou sloužit jako inspirace, zdroj hrdosti pro komunitu nebo prostředek k reflexi a diskusi o kulturních a společenských tématech.

3 Empirická část

V empirické části bakalářské práce je podrobně popsán navržený vzdělávací program pro děti, zaměřený na edukační procházky po sochách v Liberci. Program je koncipován tak, aby propojil vzdělávání s praktickým průzkumem městského prostředí, přičemž hlavním cílem je seznámit děti s významnými sochařskými díly a zasazením těchto děl do kontextu historie a kultury města. Tímto způsobem program podporuje celkový rozvoj dětí a jejich pochopení lokálního dědictví.

V první části empirického výzkumu je popsána struktura programu, která zahrnuje úvodní sezení s představením návrhu programu, edukační procházku, interaktivní a vzdělávací aktivity, včetně tvorby uměleckých děl, hádanek, kvízů a vedení reflektivních deníků. Dále jsou uvedeny návrhy jednotlivých kroků vzdělávací aktivity, jako je úvodní sezení, edukační procházka, tvorba pracovních listů, kreativní workshop a druhá procházka pro posílení a ověření znalostí a paměti dětí. Vzdělávací aktivity včetně celého konceptu navrhovaného programu jsou popisované z pohledu vychovatele.

Dále je v empirické části popsán postup realizace programu, který zahrnuje přípravu programu, koordinaci aktivit, přípravu materiálů a pracovních listů, organizaci logistiky procházky, spuštění programu a závěrečnou fázi s evaluací a zpětnou vazbou.

Metody evaluace a sběr dat jsou klíčovou součástí programu. Evaluační plán zahrnuje pretesty a posttesty, reflektivní testy, pozorování během aktivit, rozhovory s účastníky, učiteli a rodiči, sběr dat prostřednictvím elektronických a tištěných formulářů, a kvantitativní i kvalitativní analýzu dat.

4 Podrobný popis navrženého programu

Navrhovaný program pro děti v rámci školních družin a klubů, zaměřený na edukační procházku po sochách v Liberci, je inovativním způsobem, jak propojit vzdělávání s praktickým průzkumem městského prostředí. Tento program je navržen tak, aby děti nejen seznámil s významnými sochařskými díly v Liberci, ale také aby je uvedl do kontextu historie a kultury města, čímž podporuje jejich celkový rozvoj a pochopení lokálního dědictví.

4.1 Struktura programu

Program začíná s představením veřejného umění a historie Liberce dětem. Toto může zahrnovat interaktivní prezentace nebo diskusi vedenou učitelem či průvodcem, která nastíní historický význam soch a jejich vliv na kulturu a identitu města. Děti se dozvědí o různých

uměleckých stylech, epochách, a také o tom, jak sochy odrážejí různé aspekty městského života a historie.

Průzkum umění a historie

Edukační procházka bude zahrnovat návštěvu vybraných soch v Liberci. Každá socha bude příležitostí pro průzkum a učení. Děti budou mít možnost zblízka prozkoumat sochy, pozorovat detaily a diskutovat o tom, co každé dílo představuje. Učitel může podnítit diskusi týkající se uměleckého významu soch, historických osobností nebo událostí, které sochy připomínají, a o tom, jak sochy komunikují s okolním prostředím.

Interaktivní a vzdělávací aktivity

Kromě procházky bude program zahrnovat také řadu interaktivních aktivit navržených tak, aby dětem poskytly praktické a angažující zkušenosti. Tyto aktivity zahrnují:

- Tvorbu uměleckých děl: Děti mohou být vyzvány k vytvoření vlastních uměleckých děl inspirovaných sochami, které viděly.
- Hádanky a kvízy: Pro zkoumání znalostí dětí a udržení jejich zájmu o program mohou být použity vzdělávací kvízy nebo hádanky týkající se soch.
- Reflektivní deníky: Děti mohou být povzbuzeny k vedení deníků nebo zápisníků, kde si zaznamenají své myšlenky a dojmy z procházky a diskusí.

Navrhovaný program kombinuje průzkum umění a historie s praktickými a interaktivními prvky, které podporují zapojení dětí a jejich vzdělávací rozvoj. Nabízí cennou příležitost pro děti, aby se naučily o svém městě zábavným a zapojeným způsobem, což může posílit jejich spojení s místní komunitou a povzbudit jejich zájem o umění a kulturu.

4.2 Návrh jednotlivých kroků vzdělávací aktivity

V následujících podkapitolách jsou představeny jednotlivé fáze připraveného programu.

4.2.1 Úvodní sezení

Úvodní sezení k programu je klíčovou součástí celkového vzdělávacího zážitku, protože nastavuje kontext a připravuje děti na nadcházející procházku a interaktivní aktivity. Toto sezení je zaměřeno na tři hlavní oblasti: představení konceptu "Socha a město", seznámení s konkrétními sochami, které budou na procházce navštíveny, a diskusi o významu veřejného umění a jeho vlivu na městský prostor.

Představení konceptu "Socha a město"

- Úvod do konceptu: Úvodní sezení začne představením konceptu "Socha a město", který spojuje veřejné umění s urbanismem. Děti se dozvědí, jak sochy obohacují veřejný prostor a přispívají k estetice a kultuře města.
- Význam veřejného umění: Diskutováno bude, jak sochy a veřejné umění odrážejí historii, kulturu a hodnoty společnosti a jak mohou být prostředkem vyjádření a komunikace v městském prostředí.

Seznámení s konkrétními sochami

- Historický a kulturní význam: Každá socha, která bude během procházky navštívena, bude představena s důrazem na její historický a kulturní význam. To může zahrnovat informace o umělci, době vzniku sochy, historickém kontextu a tom, co socha symbolizuje nebo reprezentuje.
- Příběhy za sochami: Úvodní sezení může také zahrnovat zajímavé příběhy nebo legendy spojené s některými sochami, aby se zvýšila zajímavost a interaktivnost pro děti.

Diskuse o významu veřejného umění

- Interaktivní diskuse: Bude podněcována interaktivní diskuse, ve které děti mohou vyjádřit své myšlenky a dojmy týkající se veřejného umění. Mohou být pokládány otázky jako "Jak si myslíte, že sochy ovlivňují vzhled a atmosféru města?" nebo "Máte oblíbenou sochu v našem městě?"
- Vliv na městský prostor: Diskutováno bude, jak sochy mohou ovlivnit vnímání a používání veřejného prostoru, a jak mohou přispívat k městské identitě a komunitnímu životu.

Úvodní sezení je zásadní pro to, aby děti získaly komplexní pochopení hodnoty a významu veřejného umění v městském prostředí a aby byly motivovány k aktivnímu zapojení do následujících částí programu. Toto sezení by mělo být interaktivní a angažující, aby podpořilo zájem a zvědavost dětí.

4.2.2 Edukační Procházka

Edukační procházka je zásadním prvkem programu, který umožňuje dětem prožít učební zkušenost přímo v terénu. Cílem je nejen představit dětem jednotlivé sochy v Liberci, ale také

podpořit jejich schopnost pozorovat, klást otázky a aktivně se zapojovat do diskuse o veřejném umění a jeho vlivu na městský prostor.

Seznámení s jednotlivými sochami

- Informace o sochách: Učitel představí každou sochu, která je součástí procházky. Poskytne základní informace o umělcích, historii vzniku sochy, jejím umístění a jaký má význam nebo symboliku.
- Zajímavosti a příběhy: Kromě faktických informací mohou být prezentovány také zajímavé příběhy nebo legendy spojené se sochami, což pomůže učinit informace více atraktivními a zapamatovatelnými pro děti.

Pozorování a diskuse

- Interakce se sochami: Děti budou povzbuzovány k pozorování soch a jejich okolí. Mohou být vyzvány, aby si všimly, jak socha interaguje s městským prostředím – například, jak je socha osvětlena, jaké má pozadí, nebo jak lidé v jejím okolí reagují.
- Vedení diskusí: Učitel může vést diskusi tím, že položí otázky týkající se sochy, jako například "Jak si myslíte, že tato socha ovlivňuje okolní prostor?" nebo "Jaké pocity nebo myšlenky ve vás tato socha vyvolává?"
- Vytváření vztahu k sochám: Učitel může povzbuzovat děti, aby uvažovaly o tom, co pro ně jednotlivé sochy znamenají, a zda si dokážou představit, jaké by bylo město bez těchto uměleckých děl.

Aktivní zapojení dětí

- Praktické aktivity: Během procházky mohou být děti zapojeny do praktických aktivit, jako je kreslení nebo psaní krátkých příběhů inspirovaných sochami.
- Fotografování: Děti mohou být vyzvány, aby fotografovaly sochy nebo se s nimi fotografovaly, což může pomoci posílit jejich vztah k uměleckému dílu.
- Závěrečná reflexe: Na konci procházky může být čas vyhrazen pro závěrečnou reflexi, kde děti sdílejí své dojmy a zkušenosti z procházky.

Celkově by edukační procházka měla být dynamickým a interaktivním zážitkem, který podporuje kreativní myšlení, pozorovací schopnosti a zvědavost dětí, a zároveň rozšiřuje jejich pochopení významu umění v městském prostředí.

4.2.3 Pracovní listy

Pracovní listy jsou klíčovou součástí edukačního procesu v rámci programu "Socha a město", jelikož poskytují dětem prostor pro reflexi a zpracování informací získaných během procházky. Tyto listy jsou navrženy tak, aby podporovaly kritické myšlení a umožnily dětem vyjádřit své dojmy a pochopení uměleckých děl.

Obsah pracovních listů

Pracovní listy mohou obsahovat následující typy otázek a aktivit:

Tabulka 1: Navrhované otázky do pracovních listů

Kategorie	Otázky
Popis soch	"Popište jednu sochu, která vás na procházce nejvíce zaujala. Co vás na ní zaujalo?" "Jaké barvy, tvary nebo materiály byly u sochy použity? Jak si myslíte, že tyto prvky ovlivňují její význam?"
Historický a kulturní kontext	"Co jste se dozvěděli o historii nebo kultuře, kterou socha reprezentuje?" "Existuje nějaký příběh nebo legenda spojená s některou ze soch? Pokud ano, můžete ho stručně popsat?"
Osobní interpretace	"Jaké myšlenky nebo pocity ve vás socha vyvolala?" "Pokud byste měli vytvořit vlastní sochu pro město, jak by vypadala a co by představovala?"
Vztah sochy k městskému prostředí	"Jak si myslíte, že socha ovlivňuje prostor kolem sebe? Mění se podle vás atmosféra místa díky soše?" "Existuje nějaký způsob, jakým by socha mohla lépe interagovat s okolním prostředím nebo s lidmi?"
Kritické myšlení a návrhy	"Myslíte si, že veřejné umění, jako jsou sochy, má důležitou roli ve městě? Proč ano/ne?" "Jaké další typy uměleckých děl byste chtěli vidět ve vašem městě a proč?"

Autor: vlastní tvorba.

Tyto otázky jsou zaměřeny na to, aby děti přemýšlely o uměleckých dílech nejen z estetického hlediska, ale také v kontextu širšího kulturního a společenského významu. Pracovní listy by měly být dostatečně otevřené, aby umožnily různorodé odpovědi a podporovaly kreativní vyjádření každého dítěte.

Využití pracovních listů

- Po dokončení pracovních listů mohou být tyto dokumenty využity jako základ pro další skupinovou diskusi nebo prezentaci.
- Učitelé mohou pracovní listy využít k posouzení, jak dobře děti porozuměly obsahu procházky a jak se jim daří aplikovat nově získané informace a dovednosti.
- Pracovní listy mohou sloužit také jako zpětná vazba pro organizátory programu, což umožní další vylepšení a přizpůsobení programu potřebám a zájmům dětí.

4.2.4 Kreativní workshop

Kreativní workshop, který následuje po edukační procházce, je klíčovou součástí rozebíraného programu, poskytující dětem prostor pro projevení jejich kreativity a zpracování zkušeností z procházky. Tento workshop je navržen tak, aby dětem umožnil vyjádřit své dojmy, myšlenky a interpretace soch, se kterými se setkaly, prostřednictvím vlastního uměleckého výrazu.

Struktura Workshopu

Úvod do workshopu

- Učitel nebo vedoucí workshopu zahájí krátkým představením, které dětem vysvětlí cíle workshopu a povzbudí je k projevení jejich kreativity.
- Děti budou povzbuzeny k přemýšlení o sochách, které viděly, a o tom, jaké myšlenky a pocity v nich tyto sochy vyvolaly.

Výběr materiálů a nástrojů

- Dětem budou poskytnuty různé umělecké materiály, jako jsou papír, barvy, pastelky, modelovací hmoty a další nástroje, které mohou použít pro své umělecké dílo.
- Vedoucí workshopu může nabídnout návod nebo inspiraci, jak tyto materiály použít, ale hlavní důraz bude kladen na svobodnou tvorbu.

Tvorba uměleckého díla

- Děti budou mít možnost vytvořit vlastní umělecké dílo inspirované procházkou a sochami, které viděly.
- Mohou se rozhodnout vytvořit kresbu, malbu, sošku nebo jinou formu uměleckého díla, která vyjadřuje jejich osobní pohled a interpretaci soch.

Podpora kreativity a reflexe

- Vedení diskuse: Vedoucí workshopu může vést diskusi, která pomůže dětem přemýšlet o tom, jak mohou své dojmy a myšlenky přetvořit do umělecké formy.
- Vzájemné inspirace: Děti mohou být povzbuzeny k sdílení svých nápadů a inspirace s ostatními, což může vést k větší kreativitě a spolupráci.
- Prezentace a zpětná vazba: Na konci workshopu budou mít děti možnost prezentovat svá díla a diskutovat o nich s ostatními. To jim poskytne příležitost k vyjádření a získání zpětné vazby.

Celkově kreativní workshop nejenže poskytuje prostor pro umělecký výraz, ale také podporuje rozvoj kritického myšlení a reflexe u dětí. Díky tomu se děti mohou lépe vyrovnat s prožitky a informacemi získanými během procházky a zároveň rozvíjet své umělecké a kreativní schopnosti.

4.2.5 Druhá procházka

Druhá procházka po dvou týdnech je záměrně navržena jako součást programu s cílem posílit a ověřit znalosti a paměť dětí. Tato procházka je nejen příležitostí pro opětovné setkání s uměleckými díly, ale také slouží jako prostředek pro posouzení dlouhodobějšího vlivu edukačního programu na děti.

Struktura druhé procházky

- Opakování a Rekapitulace: Procházka začne krátkým připomenutím první návštěvy. Vychovatel nebo průvodce může položit několik otázek, aby zjistil, co si děti pamatují o sochách, jejich historii, významu a umístění.
- Prohlídka soch: Děti budou opět vést k sochám, které byly součástí první procházky. Během toho budou mít možnost reflektovat, jak se jejich vnímání jednotlivých děl změnilo a co nového si odnesly z předchozího setkání.

Aktivity během druhé procházky

- Diskuse o změnách ve vnímání: Děti budou povzbuzeny k diskusi o tom, jak se jejich vnímání a interpretace soch změnily. Mohou porovnat své původní dojmy s aktuálními a diskutovat o tom, jaké nové informace si odnesly z první procházky.
- Kvízy a hádanky: pro ověření znalostí a paměti dětí mohou být použity kvízy nebo hádanky související se sochami.
- Reflektivní aktivity: děti mohou být vyzvány k vytvoření krátkých reflektivních záznamů nebo kreseb, které ukazují, jak se jejich pohled na sochy změnil.

Druhá procházka je důležitým nástrojem pro hodnocení účinnosti vzdělávacího programu. Umožňuje posoudit, jak dobře si děti uchovávají informace a jaký vliv měl program na jejich dlouhodobé pochopení a ocenění umění. Zároveň poskytuje dětem další možnost prohloubit své znalosti a získat nové perspektivy.

Celkově druhá procházka nabízí příležitost nejen pro opětovné zážitky a učení, ale také pro posílení a upevnění získaných informací a dojmů, což je klíčové pro dlouhodobé vzdělávací cíle.

4.3 Postup realizace programu

Postup realizace programu je klíčový pro jeho úspěch a efektivitu. Tento proces zahrnuje několik důležitých kroků, od počáteční koordinace až po logistickou organizaci. Zde je podrobný popis jednotlivých fází:

Příprava programu

Koordinace aktivit

- Koordinace s danou družinou
- Navázání kontaktů: Iniciátor programu nejprve naváže kontakt se zodpovědnými osobami, aby zjistil zájem o účast v programu.
- Informační schůzky: Pořádání informačních schůzek pro učitele a vedoucí, kde budou představeny cíle a struktura programu.
- Registrace účastníků: Vytvoření systému pro registraci účastníků, který umožní efektivní plánování a organizaci skupin.

Příprava materiálů a pracovních listů

- Vytvoření obsahu: Příprava obsahu pracovních listů a materiálů, které budou souviset s tematikou procházky a soch. Zahrnutí otázek na reflexi, kreativní úkoly a informace o sochách.
- Tisk a distribuce: Tisk připravených materiálů a jejich distribuce mezi účastníky a zodpovědné osoby.

Organizace logistiky procházky

- Plánování trasy: Plánování trasy procházky tak, aby zahrnovala všechny sochy, které mají být navštíveny, s ohledem na vzdálenosti a časový rámec.
- Koordinace s průvodci: Pokud je potřeba, zajistit průvodce nebo odborníky, kteří povedou procházku a seznámí děti se sochami.
- Bezpečnostní opatření: Zajištění bezpečnosti dětí během procházky, včetně plánu na nečekané situace (např. špatné počasí).

Podrobný plán implementace programu

Koordinace s lokálními institucemi

- Zorganizování schůzek se zodpovědnými osobami pro diskusi o cílech programu, logistice a potřebách účastníků.
- Zajištění potřebných povolení a souhlasů od městských orgánů pro realizaci procházek a aktivit ve veřejném prostoru.

Plánování časového harmonogramu

- Stanovení termínů pro jednotlivé aktivity programu, včetně úvodních sezení, edukačních procházek, kreativních workshopů a druhé procházky.
- Koordinace termínů s účastnickými institucemi, aby se zajistila maximální dostupnost a zapojení dětí.

Příprava zdrojů a materiálů

- Vytvoření a tisk pracovních listů, informačních brožur a dalších edukačních materiálů.
- Zajištění materiálů pro kreativní workshop, jako jsou barvy, papír, modelovací hmoty a další umělecké potřeby.

- Organizace potřebné technické vybavenosti pro prezentace a interaktivní aktivity.

Komunikační strategie

- Informování rodičů a zákonných zástupců dětí o programu, jeho cílech a plánovaných aktivitách prostřednictvím dopisů, e-mailů nebo informačních schůzek.
- Vytvoření komunikačního kanálu (například e-mailové skupiny nebo webové stránky) pro průběžné informování o vývoji programu a sdílení fotografií a záznamů z aktivit.
- Zavedení systému pro sběr zpětné vazby od účastníků a jejich rodičů, aby se zajistilo průběžné hodnocení a možné vylepšení programu.

Logistické plánování

- Koordinace s dopravními společnostmi nebo organizace společné dopravy pro přesuny dětí na různá místa procházek, pokud je to potřebné.
- Zajištění bezpečnosti dětí během všech aktivit, včetně dohledu a první pomoci.
- Příprava plánu pro případ nepříznivého počasí nebo jiných neočekávaných situací.

Spuštění a průběh programu

- Realizace úvodního sezení, edukačních procházek, kreativních workshopů a druhé procházky podle naplánovaného harmonogramu.
- Kontinuální monitoring průběhu programu a řešení jakýchkoliv vzniklých problémů nebo výzev.

Závěrečná fáze a evaluace

- Organizace závěrečného setkání nebo události, kde děti mohou prezentovat své práce a sdílet zkušenosti z programu.
- Sběr a analýza zpětné vazby od účastníků pro hodnocení účinnosti programu a jeho dopadu na účastníky.

Celkově tento plán implementace programu zajišťuje, že všechny aspekty programu jsou pečlivě naplánovány a koordinovány, aby se maximalizoval jeho edukační potenciál a pozitivní dopad na děti a komunitu.

4.4 Metody evaluace a sběr dat

Metody evaluace a sběr dat jsou součástí programu "Socha a město", který se zaměřuje na edukaci dětí o veřejném umění v Liberci. Pro účinné hodnocení tohoto programu je důležité využít komplexní evaluační plán, který zahrnuje různé metody sběru a analýzy dat. Následuje detailní popis těchto metod.

Popis evaluačního plánu

Testy

- Pretest a posttest: Pro ověření získaných znalostí a dovedností dětí bude proveden pretest před zahájením programu a posttest po jeho dokončení. Tyto testy mohou zahrnovat otázky zaměřené na historii, umělecký význam a kontext soch, které byly součástí programu.
- Reflektivní testy: Po každé aktivitě, jako je procházka nebo kreativní workshop, mohou být děti vyzvány k vyplnění krátkých reflektivních testů, které hodnotí jejich pochopení a dojmy.

Pozorování

- Pozorování během aktivit: Vedoucí programu a učitelé budou pozorovat účast dětí během procházek a workshopů. Pozorování se zaměří na úroveň zapojení, interakce s uměleckými díly a reakce na vzdělávací materiály.
- Zaznamenávání pozorování: Pozorování budou zaznamenána formou poznámek nebo checklistů, které pomohou identifikovat silné a slabé stránky programu.

Rozhovory

- Rozhovory s účastníky: Po dokončení programu budou provedeny rozhovory s vybranými dětmi, aby se zjistilo, jak vnímají program, co se naučily a jaké měly zážitky.
- Rozhovory s učiteli a rodiči: Také budou provedeny rozhovory s učiteli a rodiči, aby se získal jejich pohled na účinnost a dopad programu.

Způsoby sběru a analýzy dat

Sběr dat

- Elektronické a tištěné formuláře: Pro sběr dat z testů, reflektivních testů a rozhovorů budou použity elektronické a tištěné formuláře.
- Záznamy z pozorování: Zaznamenané pozorování bude systematicky sbíráno a archivováno pro další analýzu.

Analýza dat

- Kvantitativní analýza: Data z testů a checklistů budou analyzována kvantitativně, aby se získal přehled o výsledcích a účinnosti programu.
- Kvalitativní analýza: Data z rozhovorů a pozorování budou analyzována kvalitativně, což umožní hlubší pochopení osobních zkušeností a názorů účastníků.
- Porovnání pretestů a posttestů: Porovnání výsledků pretestů a posttestů poskytne přehled o tom, jaký pokrok děti v programu učinily.

Evaluační plán navržen tak, aby poskytl komplexní přehled o účinnosti a dopadu programu "Socha a město" na vzdělávání a rozvoj dětí. Tento plán umožňuje nejen hodnotit, co se děti naučily, ale také poskytuje cenné informace pro další vylepšení a úpravy programu.

4.5 Otázky v rámci testů

V rozebírané kapitole jsou představeny otázky, které byly vybrány pro testování žáků družiny ve věku 6-8 let. Tyto otázky byly pečlivě vypracovány s ohledem na úroveň znalostí a schopností této věkové skupiny. Jak pretesty, tak posttesty byly navrženy tak, aby otestovaly znalosti a schopnosti žáků v oblasti města Liberec a jeho významných míst v návaznosti na provedené aktivity.

Pretesty

1. *S Co si myslíte, že představuje velký sloup s hodinami před radnicí v Liberci?*
2. *Proč si myslíte, že je autobusová zastávka "Hostina obrů" v Liberci tak zajímavá?*
3. *Co byste chtěli vědět o velké budově, která byla dříve klášterem a teď je tam poliklinika?*
4. *Jaké zajímavé věci si myslíte, že můžete vidět v Galerii Lázně v Liberci?*

5. *Co vám přijde zajímavé na budově, kde se hrají divadelní hry v Liberci?*
6. *Jak si myslíte, že vypadá socha jménem Vulpes v Liberci?*
7. *Jak by podle vás mohla vypadat kašna s postavou Neptuna?*
8. *Co byste chtěli vědět o velké budově, kde pracují lidé, kteří vedou město Liberec?*
9. *Jak si myslíte, že může umění na ulicích, jako jsou sochy, změnit město?*

Posttesty

1. *Co bylo na místě Knihovny v Liberci předtím, než byla postavena?*
2. *Co může znamenat velká stolová noha a uříznutá hlava v "Hostině obrů"?*
3. *Jaký významný den se slavil při otevření Libereckého divadla?*
4. *Jaké věci ukazuje Meteorologický sloup před radnicí v Liberci?*
5. *Co najdete na vrcholu nejvyšší věže Radnice v Liberci?*
6. *Jak vypadají sochy před NC Plaza a proč jsou tam?*
7. *K čemu slouží socha lampy Edison v Liberci?*
8. *Jak dlouho je Neptunova kašna součástí města Liberec?*
9. *Proč jsou Valdštejnské domky v Liberci zajímavé?*
10. *Jaká je historie sochy Vulpes Gott v Liberci?*

Závěr

Bakalářská práce představuje komplexní a inovativní přístup k vzdělávání a kulturnímu uvědomění. Zabývá se integrací multikulturních aspektů města Liberec do edukačních programů pro děti. Práce kombinuje teoretické poznatky s praktickými aplikacemi, zaměřující se na vytvoření, návrh realizaci a budoucí evaluaci edukačního programu.

V teoretické části byla představena kulturní strana města Liberec se zaměřením primárně na sochy a umělecké prvky, zdůrazňujíc jejich charakter. Byla prozkoumána řada pedagogických teorií a přístupů k výchově ve volném čase, zdůrazňujíc význam kreativity, sociálních dovedností a kulturního povědomí.

Empirická část práce se zaměřila na detailní popis vytvoření a realizace edukačního programu, který propojuje teoretické poznatky s praktickými aktivitami v Liberci. Program byl navržen tak, aby podporoval kulturní povědomí, kreativitu a kritické myšlení mezi dětmi. Důraz byl kladen na interaktivní aktivity, jako jsou procházky městem, kreativní workshopy a diskuse, což umožňuje dětem prožít a pochopit kulturní dědictví města na vlastní kůži.

Bakalářská práce přináší podrobný návrh edukačního programu zaměřeného na využití městských soch a památek pro vzdělávání dětí v Liberci. Program byl navržen s cílem nejen informovat děti o historii a kultuře města, ale také rozvíjet jejich sociální dovednosti a kreativitu. Prvním cílem této práce bylo vytvoření tohoto programu, zatímco druhý cíl spočíval v určení dopadu programu na účastníky a sledování změn ve znalostech o umění, historii a kultuře města.

Struktura programu byla podrobně popsána a zahrnovala úvodní sezení, edukační procházku, interaktivní a vzdělávací aktivity, včetně tvorby uměleckých děl, hádanek a kvízů. Návrh realizace programu byl v práci také podrobně popsán. Zahrnoval přípravu, koordinaci aktivit, organizaci logistiky procházky a evaluaci programu. V této fázi práce nebyl výzkum a evaluace programu proveden, a proto nelze dosud z praktického hlediska zhodnotit, do jaké míry je návrh programu úspěšný. Bakalářská práce poskytuje komplexní návrh a strukturu pro budoucí výzkum a realizaci programu. Důkladná příprava a popis programu umožní jeho efektivní implementaci a evaluaci v budoucnosti. Lze tedy konstatovat, že tato bakalářská práce poskytuje solidní základ pro vytvoření edukačního programu, který má potenciál naplnit stanovené cíle v oblasti vzdělávání dětí v Liberci a rozvoje jejich kulturního povědomí a kreativity. Další kroky budou spočívat v provedení výzkumu a evaluaci programu, což následně umožní zhodnocení jeho dopadu na účastníky a dosažení stanovených cílů.

V konečném důsledku tato bakalářská práce představuje cenný příspěvek k oblasti pedagogiky a vzdělávání. Nabízí nový pohled na využití městského umění a historie pro výchovu a vzdělávání mladé generace, podporuje kulturní uvědomění a vytváří základy pro informovanou, kreativní a kulturně citlivou mladou společnost.

Použité zdroje

Tištěné zdroje

- BALVÍN, Jaroslav, 2013. *Teorie výchovy a vzdělávání pro oblast sociální pedagogiky a andragogiky*. Praha: Hnutí R. ISBN 978-80-86798-47-9.
- BANKS, James A. a Cherry A. McGee BANKS, 2010. *Multicultural Education: Issues and Perspectives*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons. ISBN 978-1-119-23874-4.
- BRUNTON, P., 2012. *Duše a umění*. Liberec: Santal. ISBN 978-80-85965-90-2.
- DEWEY, John, 1938. *Experience and Education*. New York: Touchstone, ISBN 0684838281.
- GARDNER, Howard, 1993. *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*. New York: Basic Books, ISBN 978-0465018215.
- KAŠPAR, R., 2004. *Kniha o Liberci*. Liberec: Dialog. ISBN 80-86761-13-4.
- LYNCH, Matthew, 2012. *A Guide to Effective School Leadership Theories*. New York: Routledge, ISBN 9780415899512.
- NIETO, Sonia a Patty BODE, 2011. *Affirming Diversity: The Sociopolitical Context of Multicultural Education*. Boston: Pearson, ISBN 978-0134047232.
- PALOUŠ, Radim a Zdenka SVOBODOVÁ, 2011. *Homo educandus: filosofické základy teorie výchovy*. Praha: Karolinum Press. ISBN 9788024619019.
- RAIMANOVÁ, Ivona, 2008. *Socha a město Liberec 1969, Srpen 1968 v Liberci*. Nakladatelství Spacium. ISBN 978-80-87213-00-1.
- ŘEHÁČEK, Marek. *Liberecké zajímavosti*. Ilustroval Petr POLDA. Liberec: Petr Polda, 2009. ISBN 978-80-903056-2-5.
- SKARUPSKÁ, Hana, 2016. *Filozofie a Teorie výchovy*. Praha: Hnutí R. ISBN 978-80-86798-70-7.
- SPOUSTA, Vladimír, Bohumír BLÍŽKOVSKÝ, Stanislava KUČEROVÁ, Milan PŘADKA, Otto ČAČKA, Milan GALVAS, Evžen ŘEHULKA, Stanislav STŘELEČEK, Ivan ŠMAHEL, Pavel PÁCL a Jaroslav ŘEZÁČ. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1994. ISBN 80-210-1007-X.

SPOUSTA, Vladimír. *Metody a formy výchovy ve volném čase: kultura a umění ve výchově*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1275-7.

STUFFLEBEAM, 2003. *The CIPP Model for Evaluation SE*. The Guilford Press. ISBN 978-1462529230.

ZEMAN, Jaroslav, 2012. *Liberec, urbanismus, architektura, industriál, pomníky, objekty, památky*. 1. vyd. Liberec: Knihy 555. ISBN 978-80-86660-33-2.

Elektronické zdroje

JANKŮ, Tomáš, 2022. *Synagoga a Krajská vědecká knihovna* [online]. [cit. 2023-12-04]. Dostupné z: <https://www.liberecvmnulostiasoucasnosti.cz/l/synagoga-a-krajska-vedecka-knihovna/>.

JANKŮ, Tomáš, 2022. *Umělecká díla na nároží u radnice* [online]. [cit. 2023-12-04]. Dostupné z: <https://www.liberecvmnulostiasoucasnosti.cz/l/umelecka-dila-na-narozu-u-radnice/>.

Obrázky

KOŠUN, Kamil. Divadlo F. X. Šaldy [foto]. Kromě Státní opery stavěli divadla i u nás. Stojí i za tím libereckým. In: *Liberecký deník* [online]. [Cit 6.12.2023]. Dostupné z: https://liberecky.denik.cz/zpravy_region/statni-opera-divadlo-liberec.html.

MANNOVÁ, Jaroslava. Valdštejnské domky [foto]. Pohled na Valdštejnské domky ve Větrné uličce v Liberci vás vrátí do dávné minulosti. In: *Český rozhlas*. [online]. [Cit 6.12.2023]. Dostupné z: <https://regiony.rozhlas.cz/pohled-na-valdstejnske-domky-ve-vetrne-ulicce-v-liberci-vas-vrati-do-davne-7427429>.

MIKULIČKA, Jan. Severočeské muzeum [foto]. Severočeské muzeum v Liberci se stalo výzkumnou organizací. In: *Liberecký deník* [online]. [Cit 6.12.2023]. Dostupné z: <https://www.kraj-lbc.cz/aktuality/severoceske-muzeum-v-liberci-se-stalo-vyzkumnou-organizaci-n846336.htm>.

OBLASTNÍ GALERIE LIBEREC. Galerie Lázně [foto]. Zchátralé lázně v Liberci opravilo město. Je z nich atraktivní galerie. In: *iDNES*. [online]. [Cit 6.12.2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/bydleni/rekonstrukce/lazne-liberec-rekonstrukce-pamatka-zachrana-promena-galerie-mestske-lazne.A180807_135227_rekonstrukce_web/foto/WEB752c24_1.jpg

ŠIMICE, Marie. Liberecká knihovna [foto]. Na osm dní se uzavře liberecká knihovna. In: *Liberecký kraj* [online]. [Cit 6.12.2023]. Dostupné z: <https://www.kraj-lbc.cz/aktuality/na-osm-dni-se-uzavre-liberecka-knihovna-n838170.htm>.

ŠIMR, Petr. Lampa Edison [foto]. Lampa Edison navazuje na minulé a slouží současnému. In: *Liberecký deník* [online]. [Cit 6.12.2023]. Dostupné z: https://liberecky.denik.cz/kultura_region/lampa-edison-navazuje-na-minule-a-slouzi-soucasnem.html.

WRITER, Jerry. Liberecká radnice [foto]. In: *5 důvodů, proč miluji Liberec*. [Cit 6.12.2023]. <https://www.jerrywriter.cz/2020/03/5-mist-diky-kterym-miluji-liberec.html>.